

بیانیه شیان در مورد حفاظت از محیط‌های پیرامون

ساختارها، محوطه‌ها و مناطق میراث

مصوب پانزدهمین نشست مجمع عمومی ایکوموس در شیان - ۲۱ اکتبر ۲۰۰۵

ترجمه: سوسن چراغچی

مقدمه

که در متون ذیل اظهار شده است: منشور بین‌المللی حفاظت و مرمت یادمان‌ها و محوطه‌ها-منشور ونیز(۱۹۶۴)- و بسیاری از متونی که با الهام گرفتن از منشور ونیز و بخصوص از طریق کمیته‌های ملی و بین‌المللی ایکوموس تدوین شده‌اند، همچنین سند نارا در مورد اصالت(۱۹۹۴) و قطعنامه‌های پایانی و توصیه‌نامه‌های مصوب نشست‌های بین‌المللی نظیر بیانیه هوی آن در مورد حفاظت از نواحی تاریخی در آسیا (۲۰۰۳)، بیانیه بهبود وضعیت میراث فرهنگی بم (۲۰۰۴)، و بیانیه سیول در مورد توریسم در شهرها و مناطق تاریخی آسیا(۲۰۰۵)؛

- توجه به اشاره‌هایی که در کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های یونسکو راجع به مفهوم محیط پیرامون شده است، از جمله توصیه‌نامه راجع به صیانت از زیبایی و ویژگی مناظر و محوطه‌ها (۱۹۶۲)، توصیه‌نامه راجع به حفظ اموال فرهنگی در معرض خطر بواسطه فعالیت‌های عمومی یا خصوصی (۱۹۶۸) توصیه‌نامه راجع به صیانت و نقش معاصر مناطق تاریخی (۱۹۷۶)، کنوانسیون صیانت از میراث فرهنگی ناملموس (۲۰۰۳) و بخصوص کنوانسیون میراث جهانی (۱۹۷۲) و رهنمودهای عملیاتی آن کنوانسیون که در این اسناد،

شرکت کنندگان که در اکتبر ۲۰۰۵ به دعوت ایکوموس چین در شهر باستانی شیان(چین) گرد هم آمدند تا در پانزدهمین نشست مجمع عمومی ایکوموس و مراسم چهلمین سالگرد تلاش طولانی آن برای تضمین صیانت و حفاظت از میراث فرهنگی جهان- به عنوان بخشی از توسعه پایدار و بشری جهان- شرکت نمایند،

ضمن بهره‌جستن از طیف وسیع موارد و بازتاب‌های مشترک در جریان سمپوزیوم بین‌المللی مجمع عمومی در مورد یادمان‌ها و محوطه‌ها در محیط‌های پیرامون آنها- حفاظت از میراث فرهنگی در مناظر شهری و مناظر طبیعی در حال تغییر و کسب اطلاع از طیف وسیع تجاربی که مسئولین چین و مقامات شناخته شده بین‌المللی، موسسات و متخصصین در تامین مراقبت و مدیریت کافی از ساختارها، محوطه‌ها و مناطق میراث - از جمله شهرهای تاریخی، مناظر طبیعی، مناظر دریایی، مسیرهای فرهنگی و محوطه‌های باستان‌شناسی- در بستر تغییر و توسعه پرشتاب به دست آورده‌اند؛

- توجه به حساسیت بین‌المللی و حرفه‌ای نسبت به امر حفاظت از محیط‌های پیرامون یادمان‌ها و محوطه‌ها آنگونه

محیط پیرامون به منزله ویژگی مشخصه اصالت دانسته شده و نیازمند حمایت از طریق ایجاد مناطق حایل معرفی شده است و توجه به فرصت مداومی که این امر برای همکاری بین المللی و در حوزه چندین رشته علمی میان ایکوموس، یونسکو و دیگر همکاران به همراه آورده و توسعه عناوینی چون اصالت یا حفاظت از مناظر طبیعی شهری تاریخی مذکور در یادداشت تفاهم وین (۲۰۰۵) را سبب می شود.

- تاکید بر ضرورت توجه کافی به تغییر شکل های سریع و یا روزافزون شهرها، مناظر طبیعی و مسیرهای میراث- که حاصل تغییرات در روشهای زندگی، توسعه کشاورزی، توریسم یا سوانح فراگیر ناشی از عوامل طبیعی یا انسانی می باشند- و تاکید بر ضرورت شناسایی رسمی، حمایت و تقویت کافی حضور پر معنایی که ساختارها، محوطه ها و مناطق میراث در محیط پیرامون خود دارند و در واقع این روشی برای کاهش تهدید جریانات تغییر شکل علیه کمال اصالت، معنا، ارزشها، انسجام و تنوع میراث فرهنگی است؛

- بیانیه ذیل را که حاوی یکسری اصول و توصیه هاست، تصویب می کنند و آن را به استحضار سازمانهای بین الدولی و غیر دولتی، مقامات ملی و محلی که قادر به کمک از طریق وضع قانون، سیاست گذاری، برنامه ریزی و مدیریت به منظور حمایت و حفاظت بهتر ساختارها، محوطه ها و مناطق میراث جهان در محیط پیرامون آنها هستند، می رسانند.

تصدیق سهم محیط پیرامون در اعتبار یادمان ها، محوطه ها و مناطق میراث

۱- محیط پیرامون یک ساختار، محوطه یا منطقه تاریخی به معنای محیط بی واسطه و گسترش یافته ای است که بخشی از اعتبار و ویژگی متمایز آن ساختار، محوطه یا منطقه را تشکیل داده و یا در آن اعتبار و ویژگی متمایز سهم دارد. محیط پیرامون علاوه بر جنبه های مادی و بصری، تعامل با محیط طبیعی را نیز در برمی گیرد؛ اعمال اجتماعی یا معنوی گذشته یا حال، رسوم، دانش سنتی، استفاده یا فعالیت ها و دیگر

اشکال جنبه های میراث فرهنگی ناملموس که فضا و همچنین زمینه فعلی و پویای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را ایجاد کرده و شکل می دهد.

۲- ساختارها، محوطه ها و مناطق میراث در مقیاس های گوناگون، شامل تک بناها و یا فضاهای طراحی شده، شهر های تاریخی یا مناظر طبیعی شهری، مناظر طبیعی، مناظر طبیعی دریایی، مسیرهای فرهنگی و محوطه های باستان شناسی، اعتبار و ویژگی متمایز خود را از ارزش های شناخته شده اجتماعی و معنوی، تاریخی، هنری، زیبایی شناختی، طبیعی، علمی، یا دیگر ارزش های فرهنگی خود اخذ می کنند. آنها همچنین اعتبار و ویژگی متمایز خود را از ارتباطات پر معنایشان با بستر و محیط پیرامون مادی، بصری، معنوی و غیره خود کسب می کنند.

این ارتباطات می تواند حاصل یک عمل آگاهانه و برنامه ریزی شده، باور معنوی، رویدادهای تاریخی، استفاده یا یک روند تدریجی و زنده در طول زمان و از طریق سنت های فرهنگی باشد.

درک، مستند سازی و توضیح محیط پیرامون در بستر های گوناگون

۳- درک، مستند سازی و توضیح محیط پیرامون در تعریف و تقدیر از اعتبار میراثی هر ساختار، محوطه یا منطقه ضروری است.

تعریف محیط پیرامون مستلزم درک تاریخ، تکامل تدریجی و ویژگی نواحی اطراف ذخیره میراث است. تعریف محیط پیرامون روندی است که در آن به عوامل متعدد برای لحاظ ویژگی تجربه حضور و خود ذخیره میراث توجه می شود.

۴- درک محیط پیرامون به شیوه ای فراگیر، مستلزم استفاده از چند رشته علمی و استفاده از منابع اطلاعاتی مختلف است.

منابع شامل مستندات ثبت شده رسمی و بایگانی ها ، توصیفات هنری و علمی ، تاریخ شفاهی و دانش سنتی ، دیدگاه های جوامع محلی و مرتبط همچنین تحلیل نظریات و دیدگاه های هنری.

سنت های فرهنگی، آیین های مذهبی ، اعمال و مفاهیم معنوی همچنین تاریخ ، نقشه برداری ، ارزش های محیط زیست طبیعی ، استفاده و دیگر عوامل به ایجاد طیف کامل ارزش ها و ابعاد ملموس و ناملموس یک محیط پیرامون کمک می کنند. در تعریف محیط پیرامون باید ویژگی و ارزش های آن و ارتباطی که با ذخیره میراث دارد، بدقت و جزء به جزء مشخص شود.

توسعه ابزار و اقدامات برنامه ریزی برای حفاظت و مدیریت محیط های پیرامون

5- اجرای ابزار، سیاست ها ، استراتژی ها و اقدامات قانونگذاری و برنامه ریزی مؤثر به منظور مدیریت پایدار محیط های پیرامون، مستلزم ثبات و تداوم به کارگیری یسترهای محلی یا فرهنگی که در آنها کاربرد دارند ؛ ضمن انعکاس آنها می باشد .

ابزار مدیریت محیط های پیرامون شامل تدابیر قانونگذاری مشخص ، آموزش حرفه ای، توسعه برنامه ها یا سیستم های حفاظت و مدیریت جامع و استفاده از روش های علمی و کافی برآورد تأثیر بر میراث می باشد .

6- وضع قوانین، مقررات و رهنمودهای حمایت ،حفاظت و مدیریت ساختارها، محوطه ها و مناطق میراث باید با هدف حمایت یا ایجاد منطقه حائل در اطراف آنها صورت گیرد تا از این طریق، اعتبار و ویژگی متمایز محیط پیرامون آنها انعکاس داده شده و حفاظت گردد.

7- هنگام تنظیم اسناد برنامه ریزی، باید پیش بینی هایی برای کنترل کار آمد تأثیر تغییر افزوده یا سریع بر محیط های پیرامون به عمل آید .

خطوط افق معتبر ساختمان ها ؛ خطوط دید و فاصله کافی میان هر ساخت و ساز جدید عمومی یا خصوصی و ساختارها ، محوطه ها و مناطق میراث در ارزیابی پیشگیری از تعرضات بصری و فضایی یا استفاده نامتناسب از زمین در محیطهای پیرامون معتبر نقش اساسی دارند .

8- شایسته است در ارزیابی های تأثیر بر میراث، به هر تحول و ساخت و ساز جدیدی که بر اعتبار ساختار ها، محوطه ها و مناطق میراث و بر محیط پیرامونشان تأثیری گذارد، توجه شود .

ساخت و ساز و تحولی در محیط پیرامون ساختارها ، محوطه ها ، و مناطق میراث ، باید بطور مثبت به توضیح اعتبار و ویژگی متمایز آنها و کمک به آن اعتبار و ویژگی بیانجامد.

کنترل دایم تغییر مؤثر بر محیط پیرامون و مدیریت آن
9- نرخ تغییر و تأثیرات مجزا و تدریجی تغییر و تغییر شکل محیط های پیرامون ساختارها، محوطه ها و مناطق میراث ، روندی دایمی است که باید دایما کنترل شده و مدیریت شود.

تغییر شکل اضافی و همچنین سریع مناظر طبیعی شهری یا روستایی ، روش های زندگی ، اقتصادها یا محیط زیست طبیعی می توانند تأثیر اساسی یا جبران ناپذیری بر سهم واقعی محیط پیرامون در اعتبار ساختار، محوطه ، یا منطقه میراث بگذارند.

10- تغییر در محیط پیرامون ساختار ها ، محوطه ها و مناطق میراث باید با هدف حفظ اعتبار فرهنگی و ویژگی متمایز آن مدیریت شود.

مدیریت تغییر در محیط پیرامون ساختارها ، محوطه ها و مناطق میراث ، ضرورتا مستلزم پیشگیری یا ایجاد مانع در برابر تغییر نیست.

11- لازم است در امر نظارت و کنترل، رهیافت ها و اقداماتی برای تقدیر و سنجش و نیز پیشگیری یا جبران

زوال ، لطمه وارده به اعتبار یا ناچیزشماری آن و پیشنهاد اصلاح اقدامات حفاظت، مدیریت و توضیح ، تعیین شود. شاخص های کمی و کیفی برای ارزیابی سهم محیط پیرامون در اعتبار ساختار ، محوطه و منطقه میراث هم باید ایجاد و گسترش یابد.

شاخص های نظارت و کنترل باید شامل جنبه های مادی چون تجاوز به منظر ها ، خطوط افق های مریی ساختمان ها یا فضاها، باز، آلودگی هوا، آلودگی صوتی و نیز ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشند.

کار با جوامع محلی ، تشکل های متخصصین رشته های علمی و جوامع بین المللی به منظور همکاری و آگاه سازی در راستای حفاظت و مدیریت محوطه ها

۱۲- همکاری و به کارگیری جوامع مرتبط و محلی به عنوان بخشی از استراتژی های پایدار در حال توسعه برای حفاظت و مدیریت محیط های پیرامون، ضرورت دارد.

لازم است استفاده از رشته های علمی مختلف و ایجاد ارتباط میان آنها به عنوان یک اقدام استاندارد در امر حفاظت و مدیریت محیط های پیرامون مد نظر قرار گیرد. حوزه های مرتبط با میراث فرهنگی شامل معماری ، برنامه ریزی شهری و منطقه ای ، برنامه ریزی منظره ، مهندسی ، انسان شناسی ، تاریخ ، باستان شناسی ، مردم شناسی ، موزه داری و بایگانی ها می باشند.

همکاری با موسسات و متخصصین در حوزه میراث طبیعی نیز باید به عنوان بخش مکمل اقدام مناسب در شناسایی ، حمایت ، معرفی و توضیح ساختارها ، محوطه ها یا مناطق میراث در محیط پیرامونشان ، ترغیب گردد.

۱۳- لازم است آموزش حرفه ای ، توضیح ، آموزش جامعه و آگاه سازی عمومی ترغیب شود تا اینگونه همکاری ها و تقسیم دانش تقویت شده و همچنین اهداف حفاظت ترویج شده و، بهبود کارایی ابزار حمایت ، برنامه های مدیریت و دیگر وسایل مربوطه بهبود یابد.

تجربه ، دانش و ابزاری که بواسطه حفاظت از تک بنا ها ، محوطه ها و مناطق میراث به دست آمده اند، باید در تکمیل مدیریت محیط پیرامون آنها هم مورد استفاده قرار گیرند.

ضروری است منابع اقتصادی برای تحقیق ، ارزیابی و برنامه ریزی استراتژیک حفاظت و مدیریت محیط پیرامون ساختارها ، محوطه ها و مناطق میراث تخصیص داده شود.

آگاهی از اعتبار ابعاد مختلف محیط پیرامون ، وظیفه مشترک صاحبان حرف، موسسات ، جوامع مرتبط و محلی است. آنها باید هنگام اتخاذ تصمیم ، به ابعاد ملموس و غیر ملموس محیط های پیرامون توجه داشته باشند.

تصویب شده در ۲۱ اکتبر ۲۰۰۵ در شیان (چین)